

Tilinpäätös- ja kirjanpitonormiston kehittäminen 2019 – 2022

Esikartoitusprojekti
Työ- ja elinkeinoministeriö
Timo Kaisanlahti

Sisällys

Esikartoituksen tausta ja tarkoitus	3	Teemaryhmä (2): Mikroyritysten erityissäännösten kehittäminen	17
Tiivistelmä selvitykseen vaikuttaneista kehityssuunnista	4	• Taustaa Teemaryhmälle (2): Mikroyritysten erityissäännöstö	18
Mahdollisten kehitystarpeiden jäsenitys – Teemaryhmät	6	• Teema 2.A: Mikroyritykselle samat lyhennetyt tuloslaskelma- ja tasekaavat kuin pienyrityksellä?	20
Teemaryhmä (1): Digitalisoitumisen hyödyntäminen tilinpäätösilmoituksissa	7	• Teema 2.B: Vapautus tilinpäätöksen laadinnasta avoimelle mikroyhtiölle?	23
• Taustaa Teemaryhmälle (1): Digitalisoinnin edellyttämä taksonomia	8	Teemaryhmä (3): Rajanvedon tarve IFRS:iin ja kansallisen normistoon (FAS) perusteistuvien tilinpäätösten välille?	24
• Teema 1.A: Tilinpäätöserien raportointimallin auktorisointi?	9	• Taustaa Teemaryhmälle 3: Nykyiset IFRS-pistokkaat	25
• Teema 1.B: Verottajan ilmoituslomakkeiden hyödyntäminen tilinpäätösilmoituksessa?	12	• Teema 3.A: Listayhtiölle mahdollisuus ”IFRS”-verotilinpäätökseen?	26
• Taustaa Teemalle 1.B: Tilinpäätössääntelyn EU-perusta sekä yhteys verotus- ja rekisterikäytäntöön	14	• Teema 3.B: Ei-listayhtiöt – IFRS:n ”kansallistaminen” helpotuksena?	30

Esikartoituksen tausta ja tarkoitus

- Työ- ja elinkeinoministeriön toimesta on vuoden 2018 aikana tehty esikartoitus mahdollisista tarpeista tilinpäätös- ja kirjanpitolainsäädännön uudistamiselle vaalikaudella 2019–2022. Kohteena ovat olleet erityisesti kansalliset näkökohdat kirjanpitolaista (1336/1997, KPL) ja siihen perustuvista säännöksistä, myös EU-säädöskehikon ulkopuolelta.
- Esikartoitus toteutettiin vapaamuotoisina keskustelutilaisuuksina asianomaisten virkamiesten ja toisaalta yksittäisten asiantuntijoiden sekä etutahojen edustajien kanssa.
- Keskustelutilaisuuksissa saadun palautteen perusteella on työstetty jäljempänä esitetyt ”teemat” mahdollisista kehitysohjelmoista. Kartoituksessa ei ole kyse varsinaisesta lainvalmistetöistä, joten säännöstekstejä ei ole laadittu tässä vaiheessa.
- Jatkovalmistelua silmälläpitäen varten kustakin teemasta on laadittu kysymykset, joihin esikartoituksen seuraavassa vaiheessa pyydetään kannanottoja yleisessä kuulemismenettelyssä. Kartoitusta koskeva muistio on pyritty laatimaan tiivistetyksi tarkoituksessa saada palautetta mahdollisimman laajasti. Palautteen perusteella arvioidaan erikseen, onko erillinen lainsäädäntöhanke tarpeen
- Esikartoituksen on suorittanut TEM:n johtava asiantuntija *Timo Kaisanlahti*.

Liityntä EU:n lainsäädäntöhankkeisiin

- Euroopan Unionissa (EU) viimeisin tilinpäätössoikeudellinen uudistus on vuodelta 2013, jolloin aikaisemmat tilinpäätösdirektiivit (78/660/ETY ja 83/349/ETY) korvattiin direktiivillä 2013/34/EU. Direktiivi saatettiin Suomessa voimaan kirjanpitolain muutoksella vuonna 2015 (laki 1620/2015). Uudistuksessa mm. erotettiin pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksen muotoa ja nimikkeitä koskeva sääntely omaksi asetukseksi (1753/2015, PMA), jonka myötä kirjanpitoasetus (1339/1997, KPA) koskee nykyisin enää pienyritystä suurempia kirjanpitovelvollisia.
- Viime vuosina EU:n huomio on kohdistunut ensisijaisesti ei-taloudellisen tiedon julkistamisvelvoitteisiin tilinpäätöksissä. Tämä oli vuonna 2014 kohteena yli 500 työntekijän suuryrityksiä koskevassa direktiivissä 2014/95/EU, jonka tarkoittamasta raportointimenettelystä komissio on myös antanut erillisen tiedonannon (2017/C 215/01).
- Vuonna 2018 maaliskuussa komissio julkisti kestävän kasvun rahoitusta koskevan toimintasuunnitelmansa (COM(2018) 97 final). Siihen perustuen toteutettiin mm. EU:n yritysraportointisäädännön toimivuustarkastus (engl. fitness check), joka kattoi myös ei-taloudellisen informaation.
- Tarkastuksesta laadittu komissioraportti kiinnittää huomiota mm. digitalisaatiokehityksen kiihtymiseen. Komissio ei kuitenkaan esitä raportissaan varsinaisia kehitysehdotuksia tilinpäätösinformaatiolle. Toisaalta tammikuussa 2019 julkistettiin ilmastovaikutusten raportoinnista työryhmäehdotus, joka tulee olemaan pohjana asiaa koskevalle komissiosuositukselle.

Tiivistelmä selvitykseen vaikuttaneista kehityssuunnista

Jakamis- ja alustatalouden esiinnostus – yksinyrittäjyyden lisääntyminen ja uudet muodot

- Jakamis- ja alustatalouteen perustuva toiminta tulee tiedostaa yrittäjyyden ja työllistymisen muotona ja sitä pitää tukea työ- ja elinkeinopalveluilla, esitetään TEM:n 16.2.2017 julkistamassa selvityksessä (julkaisu 13/2017: ”Itsensä-työllistäminen ja jakamistalous työelämän murroksessa” s. 85).
- Talouden samoin kuin työnantajien ja työntekijöiden joustavuuden tarpeen lisääntyminen ovat johtaneet myös muualla EU:ssa uusiin muotoihin yrittäjyyden ja palkkatyön välimaastossa, kuten freelancetyössä useammalle toimeksiantajalle samanaikaisesti ja portaaliperusteisessa joukkotyössä (Eurofound 12.3.2015: ”Työn tekemisen uudet muodot” – EF/14/61/FI).

➤ **Myös taloudellista informaatiota koskevien velvoitteiden asettamisessa on tarpeen tunnistaa toimintamallit etenkin mikrokokoisessa yrittäjyydessä**

Digitalisaation kiihtyminen –talousinformaation keräämisen keskittyminen

- Komissio julkisti vuonna 2015 aloitteensa digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamiseksi. Aloitteessa ei nimenomaisesti käsitellä kirjanpito- ja tilinpäätösseikkoja, mutta esim. listayhtiöiden tulee – avoimuusdirektiivin (2013/50/EU) nojalla – laatia 1.1.2020 alkaen konsernitilinpäätöksensä digitaalisesti. Tähän komissio on vahvistanut XHTML- ja iXBRL-perusteisen raportointimallin. Myös direktiivi digitaalisesta tietojenvaihdosta EU-maiden yritysrekisterien välillä on valmisteilla.
- Suomessa pääsääntöisenä järjestelynä on nykyisin, että Verohallinto toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle veroilmoituksen liitteen tilinpäätöstiedot pdf-muodossa, joka ei ole digitaalisesti koneluettavaa.

➤ **Vaatimukset tilinpäätöstietojen digitaalisesta yleisestä hyödynnettävyydestä lisääntyvät ulkomaisten esikuvien mukaisesti**

IFRS:n ekspansio vs. EU:n proaktiivisuus tilinpäätössääntelyssä

- International Financial Reporting Standards (IFRS) on tilinpäätösinformaation kansainvälinen standardi, joka on ollut käytössä EU:ssa vuodesta 2005 alkaen. Listayhtiön konsernitilinpäätös on laadittava IFRS-perusteisesti, mutta emoyrityksen erillistilinpäätös saadaan – lähinnä verotussyistä – laatia direktiivipohjaisten säännösten mukaan.
- Tilinpäätösdirektiivin vuoden 2013 uudistus kohdentui lähes yksinomaisesti pienyrityshelpotuksiin, etenkin siihen, mitä tietoja saadaan jättää esittämättä. Toisaalta tilinpäätösinformaation substanssisäännösten kehittämisessä aloitteellisena toimii IFRS:ää ylläpitävä järjestö (IASB). Sinänsä EU:lla on mahdollisuus poiketa uusista IFRS-standardeista, mutta se ei nykyisin tee varsinaista kehitystyötä.

➤ **IFRS- ja direktiivivelvoitteiden päällekkäisyys sisältää enenevässä määrin riskin informaation ristiriitaisuudesta**

Keskeisiä muutosvoimia

*IFRS:n ekspansio
vs. EU:n
proaktiivisuus
tilinpäätös-
sääntelyssä*

*Yksinyrittäjyyden
lisääntyminen &
uudet muodot*

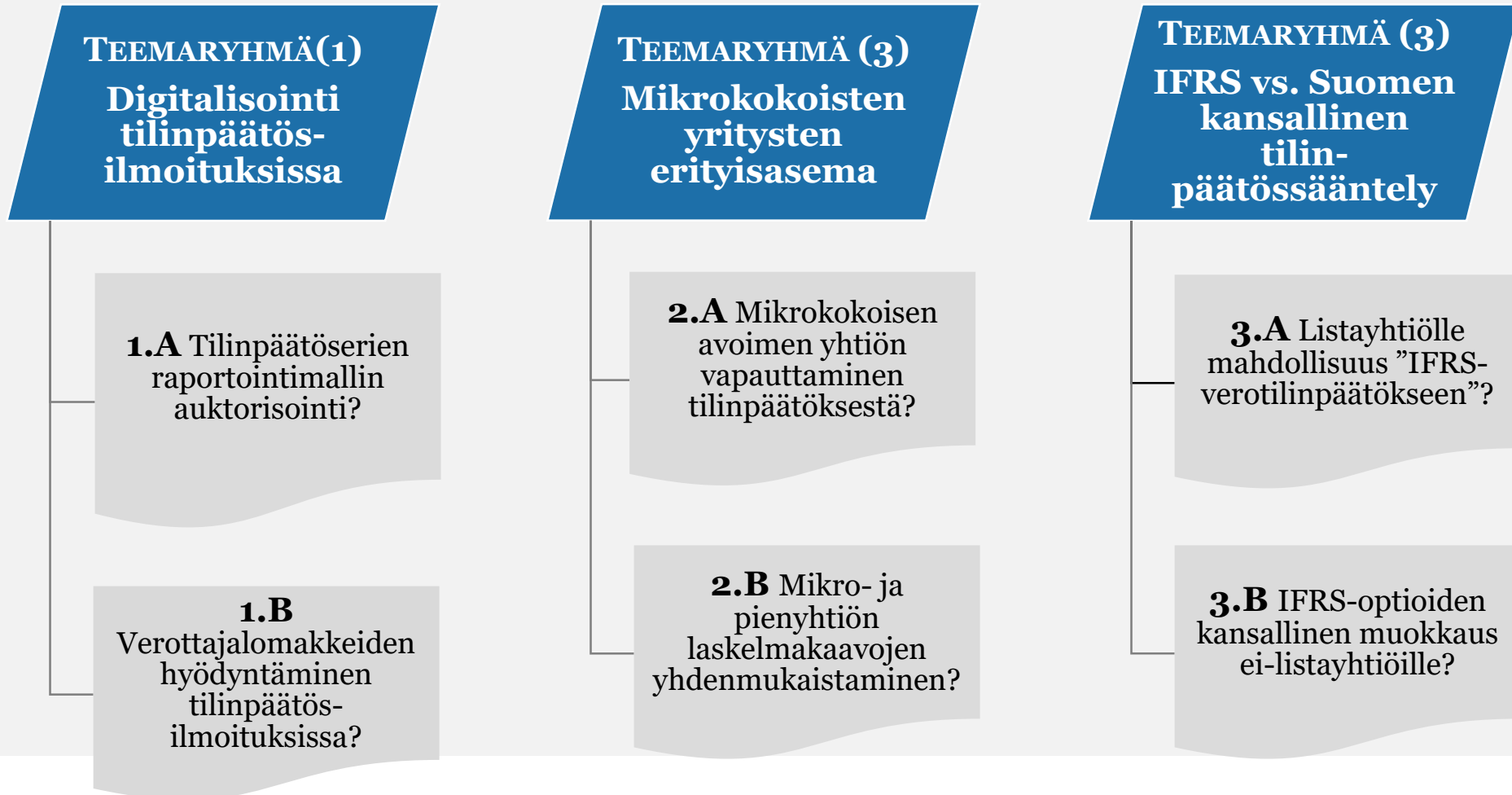
*Taloustieteen
keräämisen keskittyminen*

*Digitalisaation
kiihtyminen*

*Jakamis- ja alusta-
talouden
esinnousu*

Mahdollisten kehitystarpeiden jäsenitys - TEEMARYHMÄT

- Jäljempänä kuvataan esikartoituksessa jäsenettyjä kehitysaihioiden teemoja. Nämä on jaettu kolmeksi ryhmäksi. Kukin ryhmä on erikseen kohteena tarkastelussa, jossa kuvataan tiivistetysti teeman tausta ja sisältö sekä teemasta esikartoituksessa mahdollisesti esitetyt vastakkaiset käsitykset. Tähän perustuen on laadittu myös kysymykset yleistä lausunntomenettelyä varten.

TEEMARYHMÄ (1)

Digitalisoitumisen hyödyntäminen tilinpäätösilmoituksissa

TEEMA 1.A

Tilinpäätöserien
raportointimallin
auktorisointi?

TEEMA 1.B

Verottajalomakkeiden
hyödyntäminen?

Taustaa TEEMARYHMÄLLE (1): Digitalisoinnin edellyttämä taksonomia

Tilinpäätöstietojen strukturoitu raportointi digitaalisesti edellyttää taksonomian (”tietuelokeroinnin”) käyttöä. Taksonomia toimii raportoinnin tilikarttana. Taksonomiasta huolimatta mahdollisia ovat yhtiökohtaiset muunnokset, kunhan ne ”ankkuroidaan” taksonomian mukaisiin kohtiin.

- Suomessa rahoituslaitokset ja sijoituspalveluyritykset käyttävät jo nykyisin laajasti XBRL-taksonomiaa valvontaraportoinnissa. Kullakin numeerisella tietueella on kaikissa yrityksissä sama ”osoitetarra”, joka yhdistää tietueen asianomaisen yrityksen omaan terminologiaan. XBRL-taksonomian avulla tilinpäätösten numeerista informaatiota voidaan vertailla tai muuten hyödyntää yritysten välillä.
- Yhdysvaltojen pörssivalvoja (SEC) edellyttää ulkomaistenkin listayhtiöiden raportoivan tilinpäätöksensä XBRL-muodossa. Niin ikään komissio vaatii EU-alueella listayhtiöitä raportoimaan konsernitilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa yhtenäisessä sähköisessä muodossa tilikaudesta 2020 alkaen. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot, toimintakertomus ja listayhtiön oma erillistilinpäätös liitetään EU:ssa kuitenkin vielä tilikauden 2020 tilinpäätöksissä pdf-muotoisina. Vaatimukset eivät koske tilinpäätöstiedotteita eivätkä puolivuotiskatsauksia.

Suomessa Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) on vuonna 2018 laatinut rajapinnan iXBRL-muotoisen tilinpäätösinformaation vastaanottamiselle kaikille yrityksille; palvelua kehitetään vuosina 2019- 2021.

- PRH myös valmistelelee Verohallinnon ja Tilastokeskuksen kanssa yhteistä tilinpäätösrekisteriä kaikkia viranomaistarpeita varten. Lisäksi Valtiokonttori on vuonna 2018 ottanut tehtäväkseen XBRL-perusteisen raportointikoodiston ylläpidon. Koodiston on laatinut Taloushallintoliiton yhteydessä toimiva Tili-instituuttisäätiö.

TEEMA 1.A
Tilinpäätöserien
raportointimallin
auktorisointi?

TEEMA 1.A: Tilinpäätöserien raportointimallin auktorisointi?

Nykytila Suomessa

- Kirjanpitolaki (KPL) ja siihen perustuvat asetukset (PMA ja KPA) eivät nykyisin rajoita – 9.4 artiklan sallimalla tavalla – yritysten mahdollisuutta poiketa PMA/KPA:n tilinpäätöskaavoista
- Rajoittamiseen ei ole ollut käytännön tarvetta, koska tilinpäätöstiedot toimitetaan PRH:lle joko paperimuodossa tai pdf-tiedostoina
- Toisin kuin esim. Ruotsissa, Suomessa ei ole lainsäädäntö- tai viranomaistoimin ”auktorisoitu” tilikarttaa, joka velvoittaisi eri tilien yksilöimisessä ja kertoisi, minkä sisältöisiä kirjanpitomerkitöjä kullekin tilille tehdään.

Vireillä olevia toimia

- EU:n avoimuusdirektiivi (2013/50/EU) 4.7 artiklan mukaan ”[listayhtiöiden] vuositilinpäätökset on laadittava 1 päivästä tammikuuta 2020 alkaen sähköisellä raportointimuodolla.” – Komissio on vahvistanut tätä varten XHTML ja iXBRL-perusteisen raportointimallin.
- Taloushallintoliitto (Tili-instituuttisäätiö) on laatinut kirjanpitotileille XBRL-perusteisen raportointikoodiston, jonka ylläpidon Valtiokonttori otti tehtäväkseen vuonna 2018. – Tätä on kuvattu tarkemmin edellä.

- **KEHITYSAIHIO:** Helpottaisiko pienyritysten, tili-toimistojen ja tilintarkastajien työtä, jos tilinpäätöserien sisältömääritelmät auktorisoitaisiin lainsäädäntö- tai viranomaistoimin? - Olisiko tarpeen ulottaa auktorisointi tilinpäätöseriä kattavammasi?

Esikartoituksessa esitettyjä näkökohtia

- Jos tilikartan auktorisointia pidetään tarpeellisena, niin siihen tulisi riittää noin 50 tiliä sekä niitä täsmäyttävät valvontatilit. Tilijärjestelmä minimitaso tulisi määrittää verottajan edellyttämien tietojen pohjalta, jota täydentää yhtäältä PRH:n kirjanpitolakiperusteiset ja toisaalta Tilastokeskuksen vaatimukset, ei muuta.
- Yhtenäistilikartan etuna olisi kommunikoinnin helpottuminen. Kun puhutaan vakiotilinumeroin, kaikki tietävät mikä on asianomaisen tilin sisältö. Vakiotilikartta tai -raportointikoodisto olisi etu myös tilin- ja verotarkastukselle helpottaessaan kontrolliajojen tekemistä.

TEEMA 1.A – jatkuu . . .

Esikartoituksessa esitetyjä näkökohtia

- Konversio uuteen tilikarttaan ei vaadi juurikaan ylimääräistä työtä silloin kun käytetään standardoitua tililuetteloa ja tilitoimisto huolehtii konversio-ohjelmasta ja antaa sitä koskevat toimintaohjeet yritykselle. Kuitenkin siinä tapauksessa, että yrityksellä on paljon asiakaskohtaisia tilejä, muutokset joudutaan tekemään manuaalisesti, mikä vie aikaa huomattavasti enemmän. Se kuinka tilitoimisto kattaa lisätyönsä ei välttämättä ilmene välittömästi, mutta saattaa myöhemmin ”kostautua” tavanomaista suurempina hinnankorotuksina.

Kritiikki

- Raportointikoodiston auktorisoiminen olisi ”paluuta menneisyyteen”, kun tilikarttaan lisätään aina vain tilejä tarpeen mukaan; tämä ei ole nykyaikainen tapa toimia.
- Tavoitteeksi tulisi asettaa ensisijaisesti se, että mikroyritysten saataville tulee julkisen vallan ylläpitämä *public domain* applikaatio, joka toteuttaa kirjanpidon standardoidusta digitaalisesta aineistosta sekä tilinpäätöksen ja veroraportoinnin silloin, kun yrittäjällä ei lainkaan käteisellä rahalla suoritettuja maksuja. – Tällaisen julkis palvelun sisältöä määrittäisi ensisijaisesti verottaja, jolla olisi mahdollisesti vapaa pääsy ohjelmalla hoidettuun kirjanpitoon; näin toimiva yrittäjä saisi luottamuksen suoja.
- Tilikarttojen käyttäminen tulisi perustaa pakon sijasta taloudellisiin kannustimiin (esim. hallinnollisten kulujen säästö, tiedon monikäyttöisyys, mahdollisuus päästä jalostuneemman yritystietopalvelun piiriin ilman lisäkustannuksia, pankkirahoituksen myöntämiseen ja luottosuhteen valvontaan liittyvien velvoitteiden hoidon automatisointi jne.).

TEEMA 1.B

**Verottajan ilmoituslomakkeiden
hyödyntäminen
tilinpäätösilmoituksessa?**

TEEMA 1.B: Verottajan ilmoituslomakkeiden hyödyntäminen tilinpäätösilmoituksessa?

- Nykyisin verottajan tuloverolaskelma ja varallisuuslaskelmat (**kululajikohtainen B6 lomakkeisto**) ovat sisällöltään (lähes) yhdenmukaisia kirjanpitolain (KPL) ja EU:n direktiivin edellyttämien tuloslaskelma- ja tasekaavojen kanssa.

➤ **KEHITYSAIHIO:** Helpottaisiko pien- ja mikroyrityksen toimintaa vaihtoehtoinen menettelytapa, jossa verottajalomakkeiden lisäksi ei olisi tarpeen laatia erikseen KPL:n nojalla tuloslaskelmaa ja tasetta?

Mitä tämä tarkoittaisi?

- Lomakkeiden käydessä KPL:n tarkoittamasta tuloslaskelmasta ja taseesta, toimintatavan käyttöönottamisesta olisi tarpeen sisällyttää KPL:iin vain siitä informoiva säännös, ei uusia velvoitteita.
- KPL 3:1:n tilinpäätösvelvoitteiden täyttämiseksi Verohallinnon lomakkeistoa olisi täydennettävä liitetiedoilla. Yritys toimittaisi nämä erikseen PRH:lle tai – jos mahdollista – ne sisällytettäisiin verottajan lomakkeistoon omana osionaan.
- Edeltävää tilikautta koskevia tuloslaskelman ja taseen *vertailutietoja* ei olisi tarpeen toimittaa erikseen. Aiemmin – yllä kuvatulla tavalla – toimitetut edeltävän tilikauden tuloslaskelma ja tase olisivat vaivatta saatavilla PRH:sta – niitä koskeva tiedosto palvelisi siten uusimman tilinpäätöksen vertailutietoina.

- Pien- ja mikroyhtiön hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja allekirjoittaisivat tällaisen tilinpäätöksen samalla tavalla kuin muunkin tilinpäätöksen hyväksymisen osoittamiseksi.
- Aihion mukainen menettelytapa olisi yrityksen itsensä valittavissa, **ei pakko** (4.8 artikla). Pien- ja mikroyritys voisi aina toimittaa PRH:lle tilinpäätöksensä perustuen PMA:ssa säädettyihin tuloslaskelma- ja tasekaavoihin, mahdollisesti hyödyntäen lyhennettyjä kaavamalleja.

Liityntä muuhun valmisteluun

- Aihion mukainen menettely ei olisi sidonnainen välitystapaan: Mahdollista tulisi olla hyödyntää PRH:ssa vuosina 2018-2021 valmisteltavana olevalle mallia, jossa IXBRL-perusteisen rajapinnan kautta tilinpäätökset toimitetaan PRH:lle ("PRH-rajapinta").
- Toinen mahdollisessa jatkovalmistelussa selvitettävä toimintatapa olisi se, että Verohallinto välittäisi pien- ja mikroyrityksiltä saadut tilinpäätöslomakkeet suoraan PRH:lle, jollei asianomainen yritys tätä nimenomaisesti kiellä ("VH-rajapinta"). - Tavoiteltavaa on, että pien- ja mikroyritys voisi täyttää samalla kertaa velvoitteensa niin Verohallintoa kuin PRH:ta kohtaan.

Taustaa TEEMALLE 1.B: Tilinpäätössääntelyn EU-perusta sekä yhteys verotus- ja rekisterikäytäntöön

Suomen tilinpäätössäädännön perustana on EU-direktiivi (2013).

- Direktiivi koskee välittömästi vain osakeyhtiöitä: Suomen oma valinta on, että samat velvoitteet on ulotettu muihinkin yritysmuotoihin (mm. osuuskunta ja henkilöyhtiö) sekä yhdistyksiin ja säätiöihin.
- Suomessa verottajan tuloslaskelma- ja taselomakkeet seuraavat hyvin pitkälle direktiiviperusteisten Suomen tilinpäätösasetusten (PMA ja KPA) kaavamalleja.
- Nykyisin pääsääntöisenä järjestelynä on, että Verohallinto toimittaa erikseen Patentti- ja rekisterihallitukselle (PRH) veroilmoituksen liitteen tilinpäätöstiedot pdf-muodossa, joka ei ole digitaalisesti koneluettavaa. – Yhtiö voi myös itse toimittaa paperimuotoisen tilinpäätöksensä PRH:lle

Direktiivi on pienosakeyhtiöille enimmäissäätelyä kaikkialla EU:ssa

- Tämä tarkoittaa, että jäsenvaltio ei saa kansallisella lain-säännöllä asettaa pienyhtiön tilinpäätökselle ankarampia vaatimuksia kuin mitä direktiivissä säädetään. Suomessa tämä rajoitus on kansallisesti ulotettu pienyhtiöiden ohella myös muihin pienkokoisiin oikeushenkilöihin, joilla on kirjanpitovelvollisuus.

Toisaalta direktiivi antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden edistää digitalisoitumista

- . . . edellyttämällä pienyhtiöltäkin sen verottamiseksi kattavampia tietoja kuin mihin direktiivi muutoin velvoittaa, jos ne kootaan tietovarastoksi; tämä ei kuitenkaan tarkoita, että lisätiedot olisi julkistettava (4.6 ja 4.8 artikla), sekä
- . . . rajoittamalla mahdollisuutta poiketa direktiivin kaavoista siinä määrin kuin se on tarpeen tilinpäätösten digitaaliselle toimittamiselle viranomaiselle (9.4 artikla).

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) testaa tilinpäätöstietojen sähköistä vastaanottamista

- Tilinpäätöstietojen sähköinen vastaanottaminen kaupparekisteriin IXBRL-muodossa on edennyt testivaiheeseen. PRH:n testiympäristö on ollut ohjelmistoyritysten kokeiltavana vuodenvaihteen 2018-19 jälkeen. Vuoden 2019 aikana rajapintaa tullaan kehittämään käyttäjäpalautteen perusteella. – Tätä on kuvattu laajemmin edellä.
- PRH:n rajapinta on IXBRL-perusteinen (engl. Inline eXtensible Business Reporting Language). Sen avulla talousraportteja voidaan muodostaa, käsitellä, jalostaa ja visualisoida koneellisesti.

TEEMA 1.B – jatkuu . . .

Esikartoituksessa esitettyjä näkökohtia

Kritiikki

- Verottajan ja PRH:n tarpeet ovat erilaisia: Verottajalla veronkannon etupainotteisuus, kun taas PRH:lle toimitettavassa tilinpäätöksessä suoriteperusteinen tuloksenlaskenta. – Onko ylipäänsä tarkoituksenmukaista yrittää niiden yhdistämistä?
- Suoriteperusteiden tulisi olla keskeinen lähtökohta. Sen mukainen tuloksenlaskenta on voitonjaon perustana. Muuten riskiksi tulee se, että voittoa jaetaan realisoitumattomistakin eristä.
- Verohallinnon tietovarannot tulisi ennemminkin saada yleiseen käyttöön kirjanpito-/verovelvollisen suostumuksella. Julkisen tilinpäätösaineiston kerääminen ja julkistamisjärjestelyt olisi kohdistettava yhdelle viranomaiselle (PRH/Vero).

Nykyinen paradigma: Kirjanpidollisen tietovirran porrastus

Direktiivin mahdollistama muutos:
Tilinpäätös- ja veroinformaation keskinäinen
yhdenmukaistaminen

Tilikauden aikainen juokseva kirjanpito

- mahdollisuus hyödyntää XBRL-perusteisen raportointikoodiston mukaista taksonomiaa niin tilinpäätöserien kuin veroilmoituserien kohdalla

Tilinpäätös laaditaan kirjanpidosta

- pienyrityksiä koskevan tilinpäätösasetuksen (PMA) tuloslaskelma- ja tasekaavat
- direktiiviperustan mukainen nimikkeistö ja sisältö

Tulovero- ja varallisuuslaskelma perustuu tilinpäätöksessä ilmoitettuihin tietoihin

- verotuksen laskelmamallit vastaavat direktiiviä
- niin verotuksessa kuin tilinpäätöksessä keskeisiä suoriteperuste ja varovaisuusperiaate
- varausten edellytyksenä sen vähentäminen myös tilinpäätöksen tuloslaskelmassa

➤ **Kirjanpitoaineistosta laadittavia sähköisiä tulovero- ja varallisuuslaskelmia mahdollista käyttää sellaisinaan myös tilinpäätösvelvoitteiden mukaisina tulos- ja tase-laskelmina**

- Tahdonvaltainen optio: Yritys saisi itse valita, hyödyntääkö se tätä mahdollisuutta

TEEMARYHMÄ (2)

Mikroyritysten erityis- säännösten kehittäminen

TEEMA 2.A

Mikrokokoisen avoimen
yhtiön vapauttaminen
tilinpäätöksestä?

TEEMA 2.B

Mikro- ja pienyhtiön
laskelmakaavojen
yhdenmukaistaminen?

Taustaa TEEMARYHMÄLLE (2): Mikroyritysten erityissäännöstö

Mikroyritys – joka on määritelty KPL 1:4b:ssä – saa niin halutessaan laatia **tuloslaskelmansa** ja **taseensa** yhdistelemällä yksittäisiä rivejä siten, että laskelmat ovat suppeampia kuin peruskaavoissa.

- Vastaavanlainen mahdollisuus on sallittu myös pienyrityksille, muttei yhtä laajana.

Mikroyrityksen **liitetietovaatimukset** ovat lähes samansisältöiset pienyritykselle säädettyjen vaatimusten kanssa

- Direktiivi sinänsä sallisi vielä suppeampien liitetietovaatimusten säätämisen mikroyritykselle, mutta Suomessa tätä ei ole katsottu perustelluksi: esimerkiksi annettuja vakuuksia ja lähipiiritoimia koskevaa liitetietoinformaatiota on pidetty olennaisena oikealle ja riittävälle kuvalle mikroyrityksenkin osalta.

Muilta osin mikroyrityksen erottaa pienyrityksestä ns. **suojasatama-säännös**:

- ”*Mikroyritysten direktiivin mukaisesti laadittujen vuositilinpäätösten katsotaan antavan oikean ja riittävän kuvan*”.
- Mikroyritykseltä ei siten edellytetä – toisin kuin pienyrityksiltä ja niitä suuremmilta yrityksiltä – tapauskohtaisia liitetietoja oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi.

TEEMA 2.A

Mikroyritykselle samat lyhennetyt
tuloslaskelma- ja tasekaavat kuin
pienyrityksellä?

TEEMA 2.A: Mikroyritykselle samat lyhennetyt tuloslaskelma- ja tasekaavat kuin pienyrityksellä?

Pien- ja mikroyritysten tuloslaskelma- ja tasekaavojen väliset erot ovat sangen vähäisiä.

- Toisaalta kaavamallien monilukuisuus on omiaan vähentämään niiden käytettävyyttä, etenkin tilitoimistojen palvelutarjonnassa.

➤ **KEHITYSAIHIO:** Tulisiko säätää mikroyritykselle samanlaiset lyhennetyt tuloslaskelma- ja tase-kaavat kuin pienyritykselle?

- Toisin sanoen luovuttaisiin mikroyrityksen omista kaavoista kumoamalla PMA 4 luku.
- Direktiivi sallii tällaisen yhdenmukaistamisen, sillä jäsenvaltion ei ole pakko hyödyntää direktiivin helpotuksia mikroyrityksille.

Edellä kuvatussa aihioissa pysytettäisiin mikroyritysten suojasatama-säännös (PMA 1:3.2), vaikka mikroyrityksen tilinpäätösvelvoitteet muuten olisivat samasisältöisiä pienyrityksen kanssa.

- Mikroyritykseltä ei siten edellytetä – toisin kuin pienyrityksiltä ja niitä suuremmilta yrityksiltä – tarvittaessa tapaus- ja tilannekohtaisten liite-tietojen esittämistä oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi.

TEEMA 2.A – jatkuu . . .

Esikartoituksessa esitettyjä näkökohtia kehitysaihiosta

- Tilikarttakonversion kustannuksista yrityksille seuraava arvio: 1 tunti (50 - 100 euroa), jos tilitoimiston toimesta, mutta noin 1 työpäivä, jos taas yrittäjä hoitaa itse kirjanpitoaan.

Kriittiset

- Kirjanpitolainsäädännössä tulisi korostaa selkeyttä ja toisaalta sitä, että yrittäjyydestä seuraa aina tilinpäätöksen laatimisvelvollisuus, Tilinpäätöksestä yrittäjä näkee tuloksensa, ei muualta. Siten toiminimien ja muiden pienempien yritysmuotojen ”helpotuksista” tulisi luopua siltä osin kuin ne eivät ole EU-direktiivin edellyttämiä.

Myönteiset

- Sinänsä mikrokaavoista luopuminen olisi periaatteessa sääntelytiukennus, mutta yhdenmukaistaminen olisi omiaan selventämään tilannetta, jolloin lyhennetyin kaavan sisältö vakiintuisi tilitoimistojen palvelutarjonnassa.

Lisätarpeet

- Tilinpäätöksen ”ilmoittamislomakkeeseen” olisi tarpeen täydentää tieto siitä, onko tilinpäätös laadittu pienyritystä vai sitä suurempaa kirjanpitovelvollista koskevan säännösten mukaisesti, samoin kuin siitä, onko tilintarkastus suoritettu tai millä perusteella tilintarkastajaa ei ollut tarpeen valita.

TEEMA 2.B

**Vapautus tilinpäätöksen laadinnasta
avoimelle mikroyhtiölle?**

TEEMA 2.B: Vapautus tilinpäätöksen laadinnasta avoimelle mikroyhtiölle?

Nykytila

Elinkeinoharjoittajina toimiva luonnollinen henkilö ("toiminimi") on nykyisin vapautettu tilinpäätöksen laadinnasta, jos se on mikrokokoinen (KPL 1:1a.3).

- Vapautus tilinpäätöksen laatimisesta ei tarkoita elinkeinoharjoittajalle poikkeusta siitä, että liiketapahtumista on pidettävä kirjaa muiden yritysten tavoin.
- Liiketapahtumista tulee tehdä merkinnät siten, että elinkeinoharjoittajan kirjanpidosta voidaan saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi; lisäksi hän on velvollinen säilyttämään kirjanpitoaineistonsa siten, että sen tarkastelu on veroviranomaiselle mahdollista ilman aiheetonta viivettä (KPL 1:1a.2 ja 2:9).
- Vastaavaa poikkeusmahdollisuutta tilinpäätöksen laadinnasta ei ole yksityishenkilön omistamalla avoimella yhtiöllä, vaikka hän on henkilökohtaisella omaisuudellaan vastuussa yhtiön sitoumuksista ja muista velvoitteista samalla tavalla kuin elinkeinoharjoittaja toiminnastaan.

Avoin yhtiö EU-lainsäädännössä

- Avoin yhtiö kuuluu EU-direktiivin soveltamisalaan vain silloin, kun yhtiön omistajina on vain osakeyhtiöitä. EU-direktiivi ei siten estäisi säätämässä Suomessa vapautusta henkilöomisteiselle avoimelle yhtiölle tilinpäätöksen laadinnasta.

➤ **KEHITYSAIHIO:** Tulisiko mikrokokoinen avoin yhtiö vapauttaa tilinpäätöksen laadinnasta silloin, kun yhtiömiehinä on yksinomaan luonnollisia henkilöitä?

Mitä tästä seuraisi?

- Vapautus ei vaikuttaisi verovelvollisuuteen.
- Vapautuksen myötä KPL 1:1a.2 – joka velvoittaa pitämään kirjaa siten, että voidaan saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi – tulisi ulottaa myös mikrokokoiseen avoimeen yhtiöön.

Esikartoituksessa esitettyjä näkökohtia

Kritiikki

- Jollei tilinpäätöstä laadittaisi, niin mistä avoimen yhtiön yhtiömiehet saisivat tiedon tuloksestaan? Verotus on eri tarkoitusta varten. Samasta syystä tulisi kumota toiminimelle nykyisin säädetty poikkeus tilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta.

TEEMARYHMÄ (3)

Rajanvedon tarve IFRS:iin ja kansalliseen normistoon (FAS) perusteistuvien tilinpäätösten välille?

TEEMA 3.A

Listayhtiölle mahdollisuus ”IFRS-verotilinpäätökseen”?

TEEMA 3.B

IFRS-optioiden kansallinen muokkaus ei-listayhtiöille?

Taustaa TEEMARYHMÄLLE 3: Nykyiset IFRS-pistokkaat

(A) Direktiivin Suomelta ja muilta ETA-valtioilta pakottavasti vaatima

- Lähipiirin määrittely (KPA 2:7b)

(B) Direktiivin salliman option kansallista hyödyntämistä

- Mahdollisuus merkitä arvopaperit ja muut rahoitusvälineet sekä sijoituskiinteistöt käypään arvoon (KPL 5:2a ja 5:2b)

(C) Tukeutuminen IFRS:iin omaehtoisesti ilman direktiivi-perustetta

- Kehittämismenojen aktivointiedellytykset (KPL 5:8:n esityöt)
- Rahoitusleasing-ehdoin vuokratun hyödykkeen merkitseminen taseeseen (KPL 5:5b)
- Pääomalainan lukeminen omaan pääomaan (KPL 5:5c)

TEEMA 3.A

**Listayhtiölle mahdollisuus ”IFRS”-
verotilinpäätökseen?**

TEEMA 3.A: Listayhtiölle mahdollisuus ”IFRS”-verotilinpäätökseen?

Nykytila – ei IFRS-perusteisia erillistilinpäätöksiä verotuksen takia

Kansainvälinen IFRS-standardisto ei salli verotusperusteisten varausten sisällyttämistä listayhtiön omaan erillistilinpäätökseen.

- Varausten hyödyntämiseksi verotuksessa listayhtiöt laativat poikkeuksetta oman verotilinpäätöksensä perustuen Suomen kansalliseen KPL:iin (ns. FAS-tilinpäätös).
- Koska listayhtiö voi käytännössä laatia IFRS-perusteisesti vain konsernitilinpäätöksensä, laadintasäännökset eroavat toisistaan listayhtiön erillistilinpäätöksessä ja konsernitilinpäätöksessä.

➤ **KEHITYSAIHIO:** Tulisiko tämän eron eliminoimiseksi KPL:iin sisällyttää listayhtiölle optio – ei siis pakkoa – laatia verotilinpäätöksensä muuten IFRS:ää vastaavasti, mutta sisällyttäen siihen verotusperusteiset varaukset (eli ”FI/IFRS”-mallilla)

Mitä FI/IFRS tarkoittaisi?

Kyse ei olisi ”aidosta” IFRS-erillistilinpäätöksestä, mutta mahdollisuus yhdenmukaistaisi emoyrityksen verotilinpäätöksen ja sen konsernitilinpäätöksen laatimissäännöstön (IFRS).

- Emoyrityksessä ei olisi enää tarvetta laatia FAS-tilinpäätöstä verotussyistä (eikä myöskään KPL-normeista johtuen).
- Jos verottaja ei hyväksyisi kaikkia IFRS-perusteisia ratkaisuja EVL-verotuksen pohjaksi, listayhtiö oikaisisi ne EVL:n sallimiksi verolomakkeella, kuten nykyisinkin.
- Koska FI/IFRS:ssä on kyse ”epäaidosta” IFRS-tilinpäätöksestä, sen säännökset ja tulkinta on mahdollista pysyttää kansallisena – toisin kuin KPL 7a luvun tarkoittamien aitojen IFRS-tilinpäätösten kohdalla.
- IFRS ei tunnista direktiiviperusteista oman pääoman ryhmittelyä, joten tästä olisi tarpeen säätää erikseen tai ohjeistaa kirjanpitolautakunnan toimesta.
- FI/IFRS-malli ei olisi pakottava: Vaihtoehtoisesti listayhtiö voisi halutessaan toimia kuten nykyisin eli laatia oman erillistilinpäätöksensä FAS-perusteisesti verotusta varten.

TEEMA 3.A – jatkuu . . .

Esikartoituksessa esitettyjä näkökohtia

Kustannusvaikutukset

- IFRS-pistokkaiden – joista aiheutuvat jaksotuserot ovat ”väliaikaisia” - oikominen verotusta varten vie 1 tai 2 työpäivää – tämä käynee arvioksi siitä, mikä olisi säästö ”FI/IFRS”-mallista.
- FI/IFRS-erillistilinpäätökseen pitäisi sisällyttää myös IFRS:n vaatimat laajat liitetiedot, mutta niiden edellyttämät tiedot ovat kuitenkin jo olemassa listayhtiössä, joten kyse on niiden muokkaamisesta liitetiedoiksi. Keräämisen järjestämismenettelyn kustannus on siten lähinnä kertaluonteinen.

Kritiikki

- Siirtymä FI/IFRS-malliin ei toisi juuri merkittäviä etuja listayhtiöille, koska kansallisen FAS-säännösten tulkinta lähentynyt IFRS:ää. Toisaalta eroja on kuitenkin jäljellä: IFRS 15:n mukainen tulouttaminen on suoriteperusteeseen nähden jälkikäteisempää; niin ikään pakollisen varauksen esittämiskynnys on IFRS:ssä alempi kuin FAS-säännöstyössä.
- Suoriteperusteen tulisi olla keskeinen voitonjaon perustana olevassa tuloksenlaskennassa; muuten riskinä on, että voittoa jaetaan realisoitumattomistakin eristä. Tämän vuoksi FI/IFRS olisi epätarkoituksenmukainen perusta listayhtiönkin erillistilinpäätökselle, mutta voitaisiin toki sallia sen laatiminen FAS-tilinpäätöksen ohella.

Muita huomioita

- Olisi pohdittava, sallitaanko FI/IFRS-erillistilinpäätös kaikille tilintarkastajaa käyttäville yrityksille nykyisen KPL 7a luvun mukaisesti vai tulisiko käyttömahdollisuus rajata vain listayhtiöille ja muille PIE-yhteisöille (KPL 1:9) sekä KPL 1:4c:ssä tarkoitetuille suuryrityksille.

IFRS-verotilinpäätöksen mahdollistaminen listayhtiön emoyritykselle?

Konsernitilinpäätös

Yksinomainen
perusta
laadinnalle:

IFRS

Emoyrityksen erillistilinpäätös (verotusta varten)

Nykytila –
tosiasiallisesti
ainoa vaihtoehto:

FAS
(kansallinen)

Aihio uudeksi
vaihtoehdoksi:

”FI/IFRS”
kansallisena
– täydennettynä
verovarausten
huomioimisella

TEEMA 3.B
Ei-listayhtiöt – IFRS:n
”kansallistaminen” helpotuksena?

TEEMA 3.B: Ei-listayhtiöt – IFRS:n ”kansallistaminen” helpotuksena?

Nykytila

KPL viittaa useissa kohdissa IFRS-standardistoon, jossa kuvataan käsittely asianomaisen kysymyksen osalta sen sijaan, että siitä säädettäisiin tyhjentävästi itse KPL:ssa

- IFRS-viittauksissa – KPA 2:7b:n lähipiirisäännöstä lukuunottamatta – on kyse vaihtoehtoisista menettelytavoista (”IFRS-optioista”). Tilinpäätös on sinänsä mahdollista laatia ilman näiden IFRS-optioiden hyödyntämistä.
- IFRS-standardiston noudattaminen on sangen vaateliasta. Listayhtiötä pienemmillä ei yleensä ole tähän tarvittavia resursseja. Siten Suomen kansallista FAS-säännöstöä noudattavan yrityksen on käytännössä vaikea hallita esimerkiksi sitä, miten erotetaan aktivoimiskelpoiset kehittämismenot välittömästi kuluksi kirjattavista tutkimusmenoista (KPL 5:8).

- **KEHITYSAIHIO:** Tulisiko Suomen kansallisten FAS-säännösten mukaisesti tilinpäätöksensä laativia varten sisällyttää KPL:iin säännökset, joissa määritellään vaihtoehtoisen käsittelytavan sisältö tyhjentävästi eli ilman viittausta IFRS-standardistoon?

Mitä tämä tarkoittaisi?

- Sisällöltään säännökset olisivat vain ”IFRS-sukuisia”. Tavoitteena ei siis olisi täysi identtisyys IFRS:n kanssa vaan niiden hyödynnettävyys käytännössä FAS-tilinpäätöksen laatijalle.
- Samalla nykyiset IFRS-viittaussäännökset kumottaisiin. Ei-listayhtiöllä olisi kuitenkin – kuten nykyisin – mahdollisuus laatia niin konserni- kuin erillistilinpäätöksensä täysin IFRS-perusteisesti.

Esikartoituksen yhteydessä esitettyjä näkökohtia

- Ks. edeltävää TEEMA 3.A:ta koskevat kommentit.